

Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch

Ján BODENEK

Bibliografický leták pri príležitosti 100. výročia
narodenia spisovateľa

máj 2011

Ján Bodenek

Ján Bodenek, významný slovenský spisovateľ, sa narodil 6.11. 1911 v rodine stolárskeho majstra vo Vrútkach. Ľudovú školu ukončil v roku 1925 vo Vrútkach a v štúdiu pokračoval na obchodnej akadémii v Martine až do roku 1928. V tom istom roku sa stal úradníkom v Matici slovenskej v Martine, kde pracoval až do roku 1934. Potom odišiel na dva roky do Bratislavy za redaktorského eléva do vydavateľstva UNAS a v roku 1937 sa vrátil opäť do Matice slovenskej v Martine, kde pracoval ako jazykový redaktor až do roku 1945. Aktívne sa zúčastnil SNP a svoje poznatky z tohto obdobia využil aj vo svojej literárnej tvorbe. V rozpätí rokov 1945 až 1952 sa stal vedúcim vydavateľstva Matice slovenskej a redaktorom edície Dobré slovo. Od roku 1953 sa stal riaditeľom vydavateľstva **Osveta** a po roku 1963 sa presťahoval do Banskej Bystrice, kde sa stal redaktorom pôvodnej tvorby v Stredoslovenskom vydavateľstve. V roku 1971 odišiel do dôchodku a žil v Banskej Bystrici až do svojej smrti. Zomrel 20. 11. 1985.

Literárne činný začal byť v roku 1933, kedy začal prispievať do časopisov **Kultúra a Slovenské pohľady**. Jeho knižným debutom sa stal útlý román pre mládež z roku 1938, ktorý vydal pod názvom **Ivkova biela mať**. Román zaznamenal pozoruhodný úspech v slovenskej literatúre. Na osude chlapca z mestskej periférie ukázal autor ťažký život robotníckych rodín počas hospodárskej krízy. Lásku a citové teplo, ktoré uvidel v rodine svojej učiteľky, hľadal aj u svojich rodičov. Po krušných skúsenostiach chlapec prišiel k poznaniu, že v chudobných rodinách sa láska rodičov k svojim deťom prejavuje predovšetkým zápasom o holý život a každodennú skyvu chleba. Tento román bol zinscenovaný Slovenským rozhlasom a sfilmovaný Slovenskou televíziou.

V roku 1939 autor napísal ďalší román pod názvom **Zapálené srdce**, kde sa zaoberá sociálnou problematikou mládeže tridsiatych rokov na pozadí hospodárskej krízy. Hlavný hrdina, mladý vysokoškolák sklamaný mestským politikárčením odchádza na dedinu, kde hodlá zapustiť korene. Neverí ani nositeľom možných sociálnych premien, ktoré sú podmienkou vyriešenia jeho hmotných starostí, brániacich mu v rozvoji ľudských a intelektuálnych vlastností.

V roku 1942 **Bodenek** opustil sociálnu problematiku vo svojej tvorbe vydaním zbierky noviel **Svetlá na bublinách**, v ktorých sa dostal pod vplyv slovenskej lyrizovanej prózy 40. rokov. Tieto novely sú príbehmi o láske, sklamaní, túžbach a priateľstve odohrávajúcimi sa v jednom malom meste, ale vymykajúcimi sa danému prostrediu svojimi osudovými dimenziami.

V románe **Križ profesora Hunku** z roku 1945 sa vrátil k realistickej próze a k epickým prostriedkom. Dej je pretkaný ľúboštným citom, skostnatenu malomestskou morálkou a túžbou po hmotnom zabezpečení. Kritika pokrytectva, snobizmu a malomeštiactva sa tu prelína s osudovým ľúboštným vzťahom.

Novou kapitolu v autorovej tvorbe sú novely zhrnuté v zbierke noviel **Z vlčích dní** vydané v roku 1947. V tomto diele jednoznačne zúžitkoval svoje skúsenosti zo SNP, ktorého bol aktívnym účastníkom. Hrdinovia týchto noviel si ešte v plnej miere neuvedomili historický zmysel tejto veľkej udalosti, ale v ich postojoch je veľa živelnosti a emócií, ktoré im nedovolia utekať z boja a zaujímajú zmysluplné postoje a činy. Toto dielo je významným príspevkom do slovenskej povstaleckej prózy.

Po desaťročnej odmlke vydal Bodenek zbierku noviel **Na starom grunte**, ktorá zachytila svet starej dediny poznačenej náporom času a prekonanými sociálnymi premenami. Miestni starí ľudia sa nevedia zžiť so zmenami, hoci cítia, že tie asi prinesú čosi lepšie do ich životov a myslenia.

V roku 1961 **Bodenek** napísal odľahčený humoristický román **Katastrofa**, ktorý pranieruje fanúšikovské maniere a vášň pre futbal. Slovenskou televíziou bol podľa neho nakrútený film **Skalní v ofsajde**.

Rok na to napísal román o kolektivizácii na slovenskej dedine **Pod horami biele pláne**, ktorý sa zaoberá medziľudskými vzťahmi, problematickým vštepovaním nových myšlienok kolektivizácie a aj kriminalizáciou z čias SNP, ktorá však končí bez potrestania.

Zbierka poviedok **Medzi nami** vydaná v roku 1967 sa zaoberá kritikou kultu osobnosti, ako sa vtedy krivili ľudské charaktery a lámali sa presvedčenia, svedomia a čistota myslí. Rok na to napísal román **Vina** kritizujúci na osudoch jednej rodiny malomeštiacky a konzumný spôsob života plný pokrytectva, snobizmu a karietizmu.

V roku 1975 napísal obdobu románu Ivkova biela mať román **Leto na Rovniach**. Dielo pojednáva o sociálnych vzťahoch malého paholka a gazdu na pozadí druhej svetovej vojny. V závere románu spojilo osud oboch hlavných postáv Slovenské národné povstanie. Toto dielo bolo tiež zdramatizované Slovenským rozhlasom a sfilmované Slovenskou televíziou.

Posledné dve zbierky poviedok **Keď zanikol čas** a **Dom s manzardkou** vydal v rozpätí rokov 1977 a 1980. Zaoberal sa v nich rozličnými aj kritickými stránkami socialistického života a medziľudskými vzťahmi s občasnými literárnymi únikmi do čias vojny a hlavne SNP. Značná časť poviedok bola koncipovaná v humoristickom až sarkastickom tóne.

Bodenek sa medzičasom priebežne venoval i detskej tvorbe, v ktorej však už nebol až natoľko produktívny a ani úspešný, ale je vhodné vymenovať aspoň niekoľko významnejších rozprávok ako napr.: **Neposlušné kozliatka**, **Starý Bodrík a vlk**, **Koza rohatá a jež**, **Prečo si vlk ovčí kožuch obliekol**, **Žeriavček** a iné. Tieto dielka sa vyznačovali poučnými myšlienkami smerovanými na deti. Autor sporadicky prekladal z nemčiny romány a rozprávky.

Profil významného slovenského spisovateľa **Jána Bodeneka** možno charakterizovať ako skvelého epika, rozprávača, etického mysliteľa a analytika ľudskej duše, ktorý svojbytno videl, myslel a stvárnňoval mnohotvárnú, premenlivú a kontrastnú skutočnosť. Literárne tvoril na základe svojej autopsie – čiže osobných skúseností

a poznatkov a rozsah jeho tvorby bol široký – od lyrizovanej prózy cez sociálny realizmus a povstaleckú literatúru až ku súčasnej literatúre ladenej kriticky a humorne.

Tento bibliografický leták vydáva Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch pri príležitosti 100. výročia narodenia autora. Obsahuje abecedne radené, neanotované záznamy o knihách J. Bodeneka, ktoré sa nachádzajú vo fonde KAB, knihách o ňom a záznamy z použitej literatúry.

Záznamová časť:

Knihy Jána Bodeneka:

1. Dom s manzardkou.

Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1980. 125 s. 20 cm.

2. Ivkova biela mat' a iné rozprávky / Ján Bodenek. - 1. vyd. -

Bratislava Mladé letá, 1981. - 199 s. ; 20 cm.

3. Ivko édesannyja.

Bratislava : SVKL, 1959. 168 s.

4. Katastrofa.

Banská Bystrica : Stredoslovenské vydavateľstvo, 1961. 115 s.

5. Keď padol obnovec.

Martin: Osveta, 1986. 61 s.

6. Keď zanikol čas.

Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1977. 130 s.

7. Kríž profesora Hunku. Svetlá na bublinách.

Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1974. 204 s.

8. Leto na Rovniach / Ján Bodenek ; ilustrácie Viera Bombová, doslov napísal Henrich Pifko. - 2. vyd. -

Bratislava: Mladé letá, 1975. - 131 s. ; 20 cm. - (VYBRANÉ SPISY Jána Bodeneka).

9. Medzi nami.

Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1967. 124 s.

10. Na starom grunte.

Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1975. 239 s.

11. Pod horami biele pláne.

Banská Bystrica: Stredoslovenské vydavateľstvo, 1961. 100 s.

12. So sebou a s vami.

Martin: Osveta, 1976. 244 s.

13. Vina. Medzi nami. Keď zanikol čas. Dom s manzardkou.

Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1981. 473 s.

14. Vina.

Banská Bystrica: Stredoslovenské vydavateľstvo, 1968. 147 s.

15. Z vlčích dní. : Prózy.

Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1964. 124 s.

16. Zapálené srdce.

Bratislava : Tatran, 1966. 212 s.

17. Zapálené srdce. Z vlčích dní. / Ján Bodenek. - [1. vyd.]. -

Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1971. - 344 s. ; 20 cm.

Knihy o ňom:

1. Jurčo, Ján

Premeny Bodenekovej prózy

Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1981. - 219 s. ; 20 cm. - (Edícia Siluety, zväzok 22.).

Použitá literatúra:

1. Encyklopédia slovenských spisovateľov A-O 1 / Karol Rosenbaum a kolektív. - [1. vyd.]. -

Bratislava : Obzor, 1984. - 484 s. ; 24 cm.

2. Slovník slovenských spisovateľov / Valér Mikula ... [et al.]. - 2. vyd. Bratislava : Kalligram-Ústav slovenskej literatúry SAV, 2005. - 651 s. ; 21 cm. - (Knižnica slovenskej literatúry). - ISBN 80-7149-801-7.

3. Slovník slovenských spisovateľov 20.storočia / Augustín Mat'ovčík ... [et.al.]. - [1. vyd.]. - Bratislava : Spolok slovenských spisovateľov, 2001. - 527 s. ; 24 cm. - ISBN 80-8061-122-X.

Názov: Ján BODENEK - bibliografický leták pri príležitosti 100. výročia narodenia spisovateľa

Zostavil: Vojtech Gottgeisel - RK KAB NZ

Zodpovedná: Marta Szilágyiová - riaditeľka KAB NZ

Vydala: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkách

Termín: máj 2011

Náklad: 20 ks

Tlač: KAB NZ